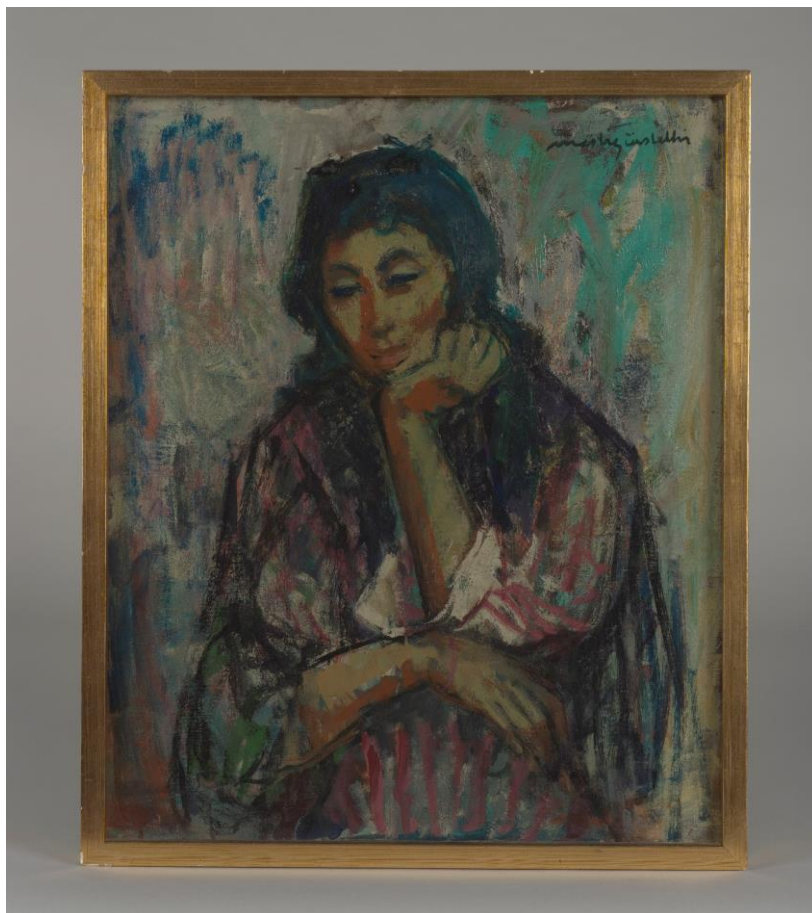

INFORME FINAL DE CONSERVACIÓ RESTAURACIÓ

Retrat

Retrat núm. H-10753

CRBMC 14.246

Pintura sobre tela

Direcció de la intervenció: Centre de Restauració de Béns Mobles (CRBMC)

Informe redactat per: Teresa Schreibweis Torrents, Conservadora-restauradora de pintura sobre tela

Data de l'informe: 09 de novembre del 2021

DADES DE LA INTERVENCIÓ

DIRECCIÓ DE LA RESTAURACIÓ CRBMC

COORDINACIÓ: Maite Toneu Puig

RESTAURACIÓ: Teresa Schreibweis Torrents

SERVEIS TECNOCIENTÍFICS:

Fotografies: Ramon Maroto

Tècniques d'anàlisi: Ricardo Suárez

Anòxia: Pep Paret

ANY DE LA RESTAURACIÓ:

Inici novembre 2021

Final novembre 2021

LLOC: CRBMC

FITXA TÈCNICA: IDENTIFICACIÓ DEL BÉ

NÚM. DE REGISTRE DEL CRBMC: 14.246

CLASSIFICACIÓ GENÈRICA: pintura

MATERIAL / TÈCNICA: Tècnica amb pintura vinílica sobre tela

TÍTOL / TEMA: Retrat d'una dona

AUTOR: Lluís Mestre Castellví

DATA / ÈPOCA: segle XX

DIMENSIONS: 64,4 x 53,6 x 3.8 cm (amb marc)

62,3 x 51,2 x 1,9 cm (sense marc)

PROCEDÈNCIA: Museu de l'Hospitalet, núm. registre: H-10753

LOCALITZACIÓ: CRBMC, taller 2

DADES TÈNIQUES

ESTAT DE CONSERVACIÓ: regular

EXÀMEN ORGANOLÈPTIC

Suport

Tela

La tela té unes dimensions aproximades de 64,3 x 53,2 cm. El teixit de la tela no es pot examinar perquè també al revers hi ha capa pictòrica. Segurament es tracta d'una tela de cotó i estarà compost per un tafetà senzill (1:1). Probablement es tracta d'una tela comercial, comprada ja preparada amb una capa de preparació. La tela està clavada amb gavarrots (diàmetre del cap: 5 mm) al seu bastidor: dalt – 7 gavarrots (un s'ha perdut); baix – 10 gavarrots; esquerre – 8 gavarrots; dreta: 8 gavarrots. Es tracta del seu clavat original.

L'estat de conservació de la tela és regular. La tela està fràgil i molt trencadissa. La qualitat del teixit és baixa, la tela té tendència a crear deformacions greus perquè la capa pictòrica crea més tensió que la tela mateixa. Presenta a la zona superior, al mig dos estrips tapats amb pedaços. A les vores es poden observar petits estrips i arrugues. Els gavarrots estan parcialment oxidats i en algun punt han provocat una oxidació de la mateixa tela. Totes les vores estan retallades i desfibrades. La tela presenta al damunt de la superfície i entre tela i bastidor una greu capa de pols i brutícia acumulada, causat per un mal emmagatzematge.

Estrip amb pedaç

Detall del estrip amb pedaç

Estrip a una de les vores

Estrip a una de les vores

Vora arrugada

Cantonada

Bastidor

Pel que fa a la fusta del bastidor, es tracta segurament de fusta de pi enfosquida. Els dos llistons horitzontals fan 51,2 x 4,6 x 2,0 cm i els dos llistons verticals tenen unes mides de 62,3 x 4,6 x 2,0 cm. Es tracta de llistons de fusta, són bisellats (gruix del bastidor banda interna: 1,3 cm) i encaixats amb el sistema d'encaix espanyol. No presenta cap falca. Es poden observar varis nusos: llistó superior: 1, llistó esquerra: 1 i llistó dret: 2. El llistó de dalt, al mig, hi ha un forat, segurament causat per una antic sistema de subjecció. Al llistó inferior, a la dreta, es troba un número de registre escrit amb retolador: *H-10753*. Al costat del número de registre, a més es veu un segell illegible.

L'estat de conservació és regular. Per fixar el marc al bastidor es van fer servir dos cargols grans. Per fer-los encaixar es va haver de rebaixar molt la fusta del bastidor. El bastidor està lleugerament guerxat, no es va muntar del tot correcte. Presenta algunes rascades puntuals causades per cops i els claus del muntatge del marc van marcar la fusta. Hi ha un lleu atac biològic en forma de xilòfags i brutícia i pols acumulada.

Segell al llistó inferior

Fusta del bastidor rebaixada

Fusta del bastidor rebaixada

Número de registre

Nús intrínsec de la fusta

Pols i brutícia acumulada

Capa de preparació / capa pictòrica

Anvers

Es tracta d'una capa fina de preparació de color blanc. Segurament es tracta d'una tela comercial que ja venia preparada, també els perímetres presenten preparació molt homogènia. L'adhesió de la capa de preparació a la tela és pitjor que l'adhesió de la capa pictòrica a la capa de preparació

L'estat de conservació és bo. Hi ha pèrdua de la capa de preparació a les zones dels estrips i a les vores. La capa de preparació dels perímetres té una coloració grisa degut a la pols i el pas del temps (sobretot la vora de dalt).

Segons l'anàlisi es tracta d'una pintura amb un aglutinant vinílic. L'artista segurament va utilitzar emulsions viníliques preparades. En la composició predominen els colors verd-gris-negre. La capa pictòrica presenta gruixos i deixa veure una pinzellada dinàmica.

L'estat de conservació és regular-dolenta. Hi ha aixecaments i pèrdua de la policromia a la zona dels estrips. Es pot observar desgast i micropèrdues a les vores del quadre. Degut a les tensions del bastidor i degut a la mala qualitat de la tela hi ha deformacions de la tela, la superfície pictòrica pateix un lleu clivellat. A tota la superfície pictòrica hi ha pols i brutícia acumulada.

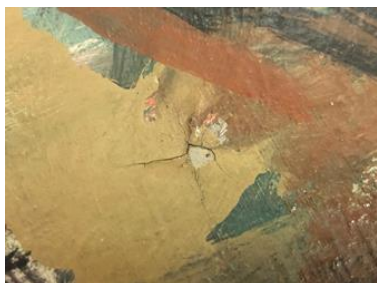
Cantonada dalt, dreta, firma de l'artista

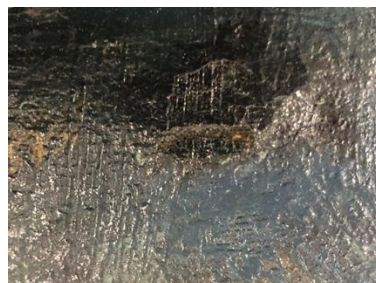
Detall de la capa pictòrica

Detall de la pinzellada dinàmica

Aixecaments a la capa pictòrica

Pèrdua de capa de preparació i capa pictòrica als estrips

Pèrdua de capa de preparació i capa pictòrica als estrips

Revers

Segons l'anàlisi es tracta d'una pintura amb un aglutinant vinílic. L'artista segurament va utilitzar emulsions viníliques preparades. En la composició predominen els colors verd-gris-groc-negre. La capa pictòrica presenta gruixos i deixa veure una pinzellada dinàmica.

L'estat de conservació és dolenta. Hi ha molts aixecaments i pèrdua de la policromia a tota la superfície. Degut a les tensions del bastidor i degut a la mala qualitat de la tela hi ha deformacions de la tela, la superfície pictòrica pateix un lleu clivellat. A tota la superfície pictòrica hi ha pols i brutícia acumulada.

Pintura al revers

Detall de la capa pictòrica, estrip amb pedaç

Estrip amb pedaç

Aixecaments a la capa pictòrica

Aixecaments i pèrdua de la capa pictòrica

Aixecaments i pèrdua de la capa pictòrica

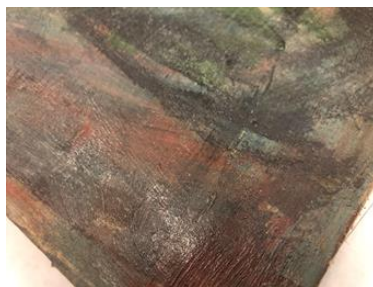
Capes superficials

La superfície presenta un vernís que, segurament, es va aplicar quan el quadre ja estava muntat al marc. Un cop tret el marc es veu la reserva on el marc tapava la capa pictòrica. Les anàlisis realitzades han donat que l'artista utilitzava dos tipus diferents de vernissos: un vernís nitrocel·lulòsic i un vernís cetònic.

L'estat de conservació és regular, el vernís s'ha engroguit. Hi ha acumulada una capa lleu de brutícia i pols.

Reserva a les vores on el marc tapava la pintura

Brillantor del vernís

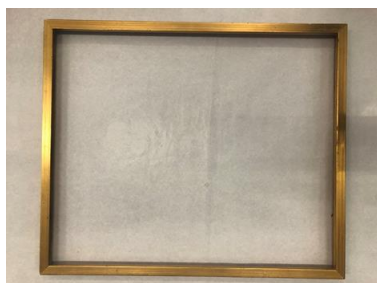
Reserva a les vores on el marc tapava la pintura

Marc

La pintura va acompanyada d'un emmarcament que està compost de quatre peces de fusta, segurament de pi. Té dos muntants verticals de les mides 64,4 x 3,8 cm i dos llistons horitzontals de 53,6 x 3,8 cm. Les fustes tenen un gruix de 2,0 cm. Els llistons tenen una aresta rebaixada perquè pugui entrar el quadre (0,8 cm d'ample per 2,2 cm d'alt). Les cantonades encaixen en diagonal i estan clavades amb claus (dos per encaix). Segurament estan encolades. Els llistons de baix i esquerre presenten un nus. Hi ha una inscripció escrita amb llapis al llistó de dalt. El marc està muntat amb l'ajuda de claus doblegats (2 x 0,2 cm) al bastidor del quadre: dalt – 2, baix – 2; esquerre – 1, dreta - 1.

A l'anvers l'emmarcament està daurat i no té cap mena de motlures o decoració. A sota del daurat es troba una capa de preparació blanca, possiblement de guix i un bol de color vermell.

L'estat de conservació de la fusta és regular. A les cantonades i les bandes hi ha pèrdua matèrica de la capa de preparació i cromàtica del daurat. El daurat a part de moltes rascades i desgast presenta una fissura al llistó esquerra provocada pel nus intrínsec. Es pot observar una capa important de brutícia i pols acumulada. Al revers té algunes rascades, cops i taques de color blanc i daurat. A la zona de l'aresta rebaixada la fusta està molt desfibrada i s'observa una petita fissura.

Anvers marc

Revers marc

Nus al llistó

Inscripcions

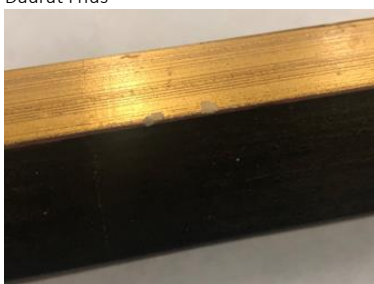
Daurat i nus

Fusta per encaixar el quadre al marc

Rascades al daurat

Micropèrdues del daurat

Pèrdua matèrica a causa de cops

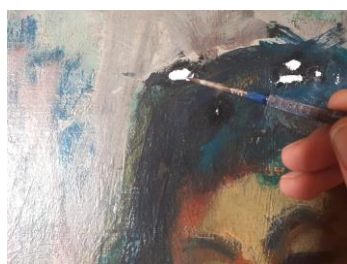
PROPOSTA INTERVENCIÓ

GENERAL	Tractament d'anòxia. Documentació fotogràfica. Anàlisi i diagnosi. Informe final de la intervenció.
BASTIDOR	Neteja mecànica i química de la fusta del bastidor. Eliminació dels claus que clavaven el marc al bastidor i han quedat clavats al bastidor. Muntatge d'un sistema de fixació de les falques perquè no caiguin i danyin la tela.
TELA	Neteja mecànica del suport de tela. Aplanat de les vores de la tela arrugades amb calor i humidificació controlada. Minimització de les deformacions de la tela mitjançant aplanament i humidificació controlada de la tela. No es descarta desclavar puntualment la tela del bastidor per a poder tensar la tela on calgui. Consolidació de la tela: tractament de l'estrip seguint el criteri de la mínima intervenció amb el sistema de la microcirurgia tèxtil. Protecció de la tela a la zona de l'estrip a la vora. Presentació del revers: protecció dels revers mitjançant l'aplicació de tela sintètica de polietilè d'alta densitat o d'un altre sistema similar.
CAPA PREPARACIÓ CAPA PICTÒRICA	Fixació de la capa pictòrica i preparació a les zones de despreniment (micropèrdues a la zona del marc). No es descarta realitzar fixacions preventives. Neteja mecànica de la capa pictòrica. Neteja de la superfície de la policromia amb un sistema aquós, mitjançant el control del pH i la concentració iònica. Es minimitzarà la difusió i retenció de la humitat. Si es veu necessari anivellament de les llacunes amb massilles de reintegració. Es controlarà la idoneïtat estructural de les mateixes respecte a la capa de preparació original. Sistema de presentació: Reintegració cromàtica il·lusionista amb aquarel·les i/o pigments al vernís.
MARC	Eliminació claus. Consolidació i fixació de les vores de despreniment. Neteja mecànica i química. Anivellament de les llacunes amb massilles de reintegració. Reintegració cromàtica il·lusionista amb aquarel·les i miques. Col·locació i muntatge del quadre al marc amb platines.

PROCÉS D'INTERVENCIÓ DEL QUADRE

Fixació de de la capa pictòrica per evitar més pèrdua.		Cola de pells al 5% en H₂O dest., Lineco
Neteja mecànica del suport de tela eliminant la pols i la brutícia que hi ha a la superfície. S'ha netejat l'espai entre tela i bastidor, traient pols i brutícia que deformaven la tela. Neteja mecànica i química de la fusta del bastidor per a eliminar pols i brutícia superficial amb paletina i després amb una solució aquosa i dissolvent.		Aspiradora amb filtre Hepa (Starmix Zyklon), espàtula, paletina paletina hisops H₂O dest. i alcohol (50:50)
Neteja química de la capa pictòrica del revers per a eliminar pols i brutícia superficial amb una solució aquosa i dissolvent.		buffer 6.3, paletina hisops H₂O dest. i alcohol (50:50)

Eliminació mecànica amb bisturí dels dos pedaços de color negre.		bisturí, pinces
Les proves que s'han realitzat de conductivitat i pH amb plaques de agarosa, conductímetre i pH-metre han donat uns resultats sempre molt semblants. S'ha optat per un buffer d'una conductivitat de 900 µs/cm i un pH 6.3. Neteja mecànica de la capa pictòrica. Neteja de la superfície de la policromia amb un sistema aquós, mitjançant el control del pH i la concentració iònica. S'ha pogut eliminar un vel grisós de pols i brutícia.		Agarosa Basic A8963,0100; aigua destil·lada, conductímetre, pH-metre buffer 6.3
Consolidació de la tela: tractament de l'estrip seguint el criteri de la mínima intervenció amb el sistema de la microcirurgia tèxtil reteixint la tela amb fils de tela de lli i adherint-les amb una cola orgànica. Forats petits s'han omplert amb borrissol de tela de lli.		espàtula calenta (STEM A-3210 EC), microscopi, pinces, tisores, pinzell fi, microsoldador, adhesiu fórmula Heiber (cola d'esturió i midó de blat 1:1), paper siliconat, fusta, pesos
Anivellament de les zones de pèrdua de la capa pictòrica i de preparació amb estuc tradicional. Les vores s'han desestucat amb el mateix buffer utilitzat per a la neteja.		Cola de conill Lefranc&Bourgeois®, H₂O cola: 1:9 cola en H₂O desionitzada Massilla: 50 g d'H₂O cola, 80 g de carbonat càlcic, espàtula de guixaire buffer pH 6.3

		
Sistema de presentació: Reintegració cromàtica de les pèrdues de la capa pictòrica de manera il·lusionista amb aquarel·les.		Aquarel·les Winsor&Newton® pinzell de retoc H ₂ O dest.; pintura Gamblins®, 2- Propanol
Protecció del revers amb Tyvek, col·locant velcro d'1 cm d'amplada a tot el perímetre del marc.		Tyvek® 1622E i Velcro®

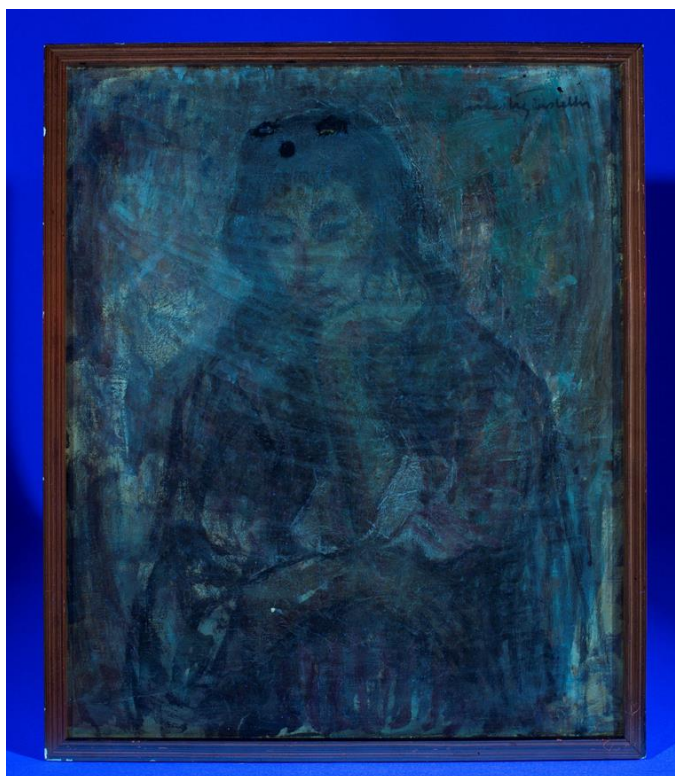
PROCÉS D'INTERVENCIÓ DEL MARC

Eliminació dels claus i cargols oxidats que fixaven el marc al bastidor.		Alicates, tornavís
--	--	--------------------

		
Neteja mecànica i química del marc per a eliminar pols i brutícia superficial amb paletina i després amb una solució aquosa i dissolvent.	 	paletina isocetà, H₂O dest., hisops
Consolidació d'una fissura petita a la fusta del marc. Recol·locació de la fusta per encaixar el quadre.		sergents, Rakoll® Express 35, Balsite®, espàtula de guixaire

		
Anivellament de les zones de pèrdua de la capa pictòrica i de preparació amb estuc tradicional. Les vores s'han desestucat amb el mateix buffer utilitzat per a la neteja.		Cola de conill Lefranc&Bourgeois®, H₂O cola: 1:9 cola en H₂O desionitzada Massilla: 50 g d'H₂O cola, 80 g de carbonat càlcic, espàtula de guixaire buffer pH 6.3
Sistema de presentació: Reintegració cromàtica de les pèrdues de la capa pictòrica de manera il·lusionista amb aquarel·les.		Aquarel·les Winsor&Newton®, Gansai Tambi Starry Colors Kuretake®, pinzell de retoc, H₂O dest.
Col·locació del quadre a dins del marc i fixació amb ballestes.		ballestes, cargols, tornavís

FOTOGRAFIES UV, IR, LLUM RASANT

Fotografia amb llum ultraviolada

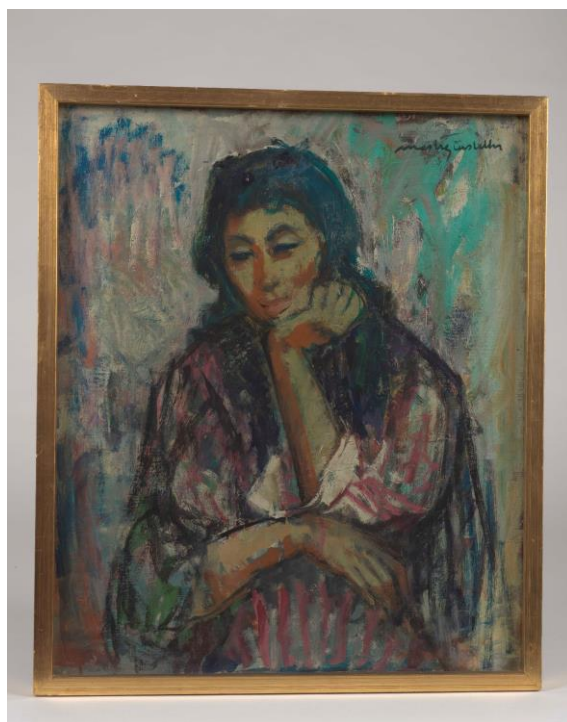
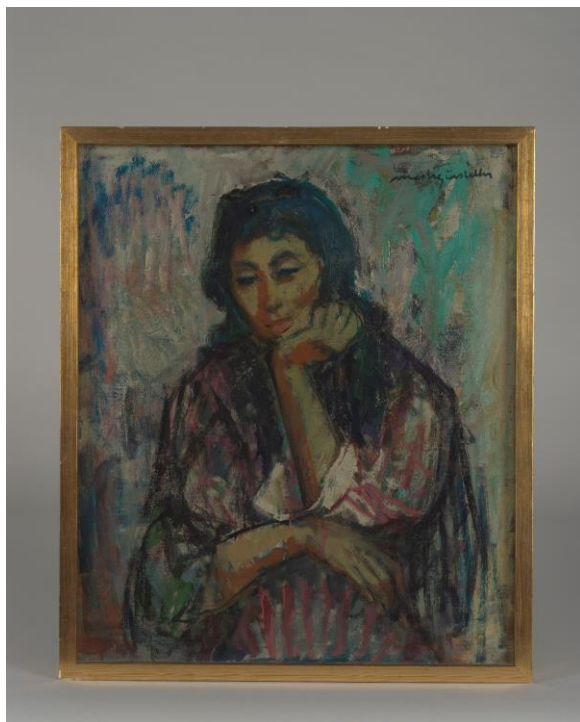
Fotografia amb llum infraroja

Fotografia amb llum rasant

FOTOGRAFIES ABANS - DESPRÉS

CONSELLS DE CONSERVACIÓ PREVENTIVA

HUMITAT RELATIVA: 40-55% (fluctuació màxima diària: 5%)

TEMPERATURA: 18-22°C (fluctuació màxima diària: 2°C)

IL·LUMINACIÓ: Màxim 200 lux, lliures de radiació infraroja i ultraviolada. En el cas que hi hagi presència de pigments laca orgànics sensibles a la llum, els nivells d'il·luminació haurien de reduir-se a 50 lux.

Com que l'efecte de la llum és acumulatiu i irreversible, és important disminuir els temps d'exposició tot el possible, així com els nivells d'il·luminància.

Barcelona, 04 de desembre de 2021

Teresa Schreibweis Torrents

Conservadora-restauradora de Béns Culturals